

בבית המשפט העליון

בש"פ 6891/19

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן

העורר: פלוני

נגד

המשיבים: 1. פלוני
2. מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' הנשיא א' אברהם) במח"ע 34628-08-19 מיום 26.9.2019

תאריך הישיבה: ב' בחשון התש"ף (31.10.2019)

בשם העורר: עו"ד אלבייר מני

בשם המשיב 1: עו"ד ג'ומאנה דאמוני-חורי

בשם המשיבה 2: עו"ד דפנה שמול

החלטה

1. העורר הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בביצוע ניסיון מעשה סדום בנסיבות אינוס במשיב, כליאת שווא והדחה בחקירה. בעת ביצוע המעשים היה המשיב בן 11, ואילו העורר היה על סף בגרות, סמוך ליום הולדתו ה-18. על העורר נגזרו, בין היתר, 36 חודשי מאסר בפועל. לקראת שחרורו של העורר מהכלא הגיש המשיב בקשה לפי חוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה, התשס"ה-2004 (להלן: חוק המגבלות), שבה ביקש לאסור על העורר לשוב ולהתגורר בבית הוריו המצוי בכפר מגוריו של המשיב, סמוך לבית הוריו שלו. לתמיכה בבקשתו צירף המשיב, בין היתר, חוות דעת פסיכיאטרית מיום 9.2.2018 שהוכנה לצורך תביעת נזיקין שהגיש המשיב נגד העורר ודו"ח של מרכז "עלם" לטיפול בפגיעות מיניות בילדים מיום 13.8.2019 (להלן: חוות הדעת; דו"ח מרכז עלם, וביחד: חוות הדעת). מחוות הדעת הפסיכיאטרית עולה כי בעקבות התקיפה חווה המשיב פגיעה נפשית חמורה והוא סובל

מהפרעת דחק פוסט טראומטית (PTSD). חוות הדעת מפרטת סימפטומים רבים שמהם סובל המשיב ובהם סיוטים, חרדות, תחושות השפלה ובושה, קושי של ממש לחזור לתפקוד תקין למרות שמקבל טיפול פסיכולוגי, וביצוע שני ניסיונות אובדניים. הוערך כי המשיב סובל מנכות נפשית בשיעור של 30 אחוזים. תמונה דומה עולה מדו"ח מרכז עלם.

2. בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' הנשיא א' אברהם) נעתר לבקשת המשיב. בית המשפט התרשם מהחומר שהונח לפניו כי המשיב סובל מפגיעה נפשית נמשכת, וכי למרות הטיפול האינטנסיבי, הוא מתקשה לחזור לאיתנו, וכי מאמצי השיקום טרם נשאו פרי. בית המשפט ציין כי הגם שחוות הדעת אינן מתייחסות במישרין לשאלת הפגיעה הנפשית הנוספת שתגרם למשיב עקב חזרת העורר לביתו, את המסקנה בדבר פגיעה נפשית עתידית, ברמה של נזק נפשי של ממש כדרישת סעיף 3(א) לחוק המגבלות, ניתן לגזור מתוך הדברים העולים מחוות הדעת. מטעם זה סבר בית המשפט כי אין צורך במינוי מומחה מטעמו לבחינתה של שאלה זו. אשר לעורר, בית המשפט ציין כי מדובר בצעיר בן 19, ומובן כי מניעת שיבתו לבית הוריו תפגע בו פגיעה לא פשוטה. עם זאת, לא נטען כי הוריו אינם יכולים לסייע לו במציאת דיוור חלופי, ואף אפשר כי יוכל לקבל סיוע לכך מגורמי הרווחה. משכך, בית המשפט סבר כי באיזון שבין הפגיעה הצפויה בעורר לבין הפגיעה הצפויה במשיב, עצמתה של האחרונה מכריעה את הכף. לפיכך נאסר על העורר להיכנס לכפר מגוריו ולהתגורר בבית הוריו במשך שנתיים (להלן: צו הפיקוח).

3. מכאן הערר שלפניי. לעורר שתי טענות מרכזיות. האחת, כי שגה בית המשפט המחוזי בהסתמכו על חוות הדעת שהונחו לפניו, שלא התייחסו במישרין לשאלת הנזק הנפשי הנוסף שיגרם למשיב עקב חזרת העורר לבית מגוריו; וכי היה עליו למנות מומחה מטעמו שיבחן שאלה זו. כן נטען כי לאחרונה חל שיפור מסוים במצבו הנפשי של המשיב. השנייה, כי צו ההרחקה אינו מידתי, וכרוך בפגיעה יתרה בזכויות העורר, אדם צעיר בראשית דרכו, שאך השתחרר מן הכלא וזקוק למסגרת תומכת שבמסגרתה יוכל להשתקם. נטען כי לעורר אין חלופת מגורים פרט לבית הוריו, וכי בניגוד לקביעות בית המשפט המחוזי, אין באפשרותו לקבל סיוע כספי ממשפחתו או מגורמי הרווחה. עוד נטען כי לא עלה בידי המשיב להוכיח כי לא ניתן למנוע את הנזק הנפשי הנוסף בו באמצעי אחר שאינו כרוך בהרחקת העורר מכפר מגוריהם. נוסף על אלו נטען גם כי ביסודה של בקשת המשיב רצון לנקום ולפגוע בעורר ובמשפחתו.

4. ביום 30.10.2019 הוגשה תגובת המשיב לערר באמצעות בא כוחו. התגובה מתארת את עצמת הפגיעה במשיב, את מצבו הנפשי הקשה ואת קשיי השיקום. המשיב

מדגיש כי ביתו וביתו של העורר נמצאים זה מול זה, בכפר קטן, וכי לו יעבור העורר להתגורר בכפר, יתקלו השניים תדיר זה בזה, באופן שיסב למשיב פגיעה נפשית של ממש. עוד נטען כי דינן של טענות העורר להידחות לגופן. נטען כי די היה בחוות הדעת שהונחו לפני בית המשפט כדי לבסס את מסקנתו בדבר הצורך בהרחקת העורר, וכי לא נפל פגם בהחלטת בית המשפט לא למנות מומחה מטעמו לעניין זה. כמו כן, נטען כי צו ההרחקה מגלם איזון מידתי ואין עילה להתערב בו לגופו. עוד חזר המשיב על טענותיו לפני בית המשפט המחוזי שלפיהן העורר – כיום בן 20 – מסוגל לפרנס את עצמו ולהתגורר מחוץ לכפר; כי העורר לא הוכיח כי אין לו חלופת מגורים מחוץ לכפר, אצל קרוב משפחה או חלופה אחרת; וכי אין ביכולתו לקבל סיוע כלכלי מהוריו או מתוקף מעמדו כאסיר משוחרר.

ביום 31.10.2019 התקיים דיון במעמד העורר ובא כוחו של המשיב שבו חזרו הצדדים על טענותיהם האמורות. המדינה מצידה טענה כי החלטת בית המשפט מהווה איזון הולם בין השיקולים הצריכים לעניין.

5. לאחר עיון מצאתי כי דין הערר להידחות. חוק המגבלות נועד למנוע פגיעה נוספת בקורבן עבירת המין עקב חזרתו של עבריין המין לסביבתו הקרובה של הקורבן. החוק מניח כי היתקלויות תדירות בין הפוגע לבין הקורבן עלולות כשלעצמן לגרום לקורבן נזק נפשי ממשי שאותו נועד החוק למנוע (סעיף 1 לחוק; בש"פ 7057/09 פלונית נ' אלמוני, פסקה 19 (13.12.2010) (להלן: עניין פלונית)). לצורך זה מסמיך החוק את בית המשפט להוציא צו הרחקה המרחיק את הפוגע מסביבתו של הקורבן לתקופה שלא תעלה על שלוש שנים, וזו ניתנת להארכה בתקופות נוספות שלא תעלינה על שלוש שנים כל אחת (סעיף 3(ד)(1) לחוק המגבלות). צו הרחקה יינתן אם בית המשפט שוכנע כי ישנה וודאות קרובה שייגרם לקורבן העבירה נזק נפשי של ממש אלמלא יינתן צו ההרחקה (עניין פלונית, שם). בה בעת, מכיוון שצו ההרחקה פוגע בזכויות שונות של עבריין המין, יש להבטיח כי המגבלות אינן חורגות מן המידה הדרושה לצורך מניעת הפגיעה הנפשית הנוספת בקורבן העבירה (סעיף 3(ד) לחוק המגבלות). כפי שציינתי במקום אחר, "יש להראות כי המגבלה המבוקשת היא מידתית מבחינת מהותה, זמן תחולתה והיקפה הגיאוגרפי" (בש"פ 7587/16 פלוני נ' פלונית, פסקה 8 (10.10.2016) (להלן: עניין פלונית)).

6. בענייננו, לא שוכנעתי כי יש בטענותיו של העורר כדי להצדיק את קבלת הערר. כבר נפסק כי דרך הערכת מצבו הנפשי של נפגע העבירה והסכנה לגרימת נזק נפשי נוסף עקב מעברו של עבריין המין לסביבתו הקרובה מסורה לשיקול דעתו של בית המשפט,

ותלויה בנסיבות המקרה. בית המשפט עשוי להתרשם כי די במכלול החומר שהונח לפניו ובהערכתו את תמונת המצב כדי לבסס את מסקנתו כי צפוי להיגרם, בדרגת וודאות קרובה, נזק נפשי של ממש אם יתאפשר לעבריין המין לשוב לסביבתו הקרובה של קורבנו. בית המשפט אינו חייב למנות מומחה לעניין זה, הגם שהוא רשאי לעשות כן אם סבור כי הדבר דרוש (סעיף 4(א) לחוק המגבלות). הסדר זה הוא חלק ממגמתו הכללית של החוק להקל את סבלו של קורבן העבירה, ולחסוך ממנו, כשהדבר ניתן, את הצורך לשוב ולשחזר את קורות האירועים עקב הקושי הנפשי הכרוך בכך (בש"פ 8887/16 פלונית נ' פלוני, פסקאות 12-13 (27.3.2018); עניין פלוני, פסקאות 9-10)).

7. בענייננו, מחוות הדעת שהונחו לפני בית המשפט עולה תמונת מצב עגומה ומצערת. התקיפה המינית הקשה שחוה המשיב עת היה כבן 11 שנים, שיבשה באורח מהותי את מהלך חייו והתבגרותו והביאה לנסיגה תפקודית במגוון היבטי חיים. המשיב אובחן כסובל מתסמונת פוסט-טראומטית; ביצע שני ניסיונות אובדניים; סובל מסימפטומים נפשיים רבים, והוא זקוק לטיפול נפשי, לרבות טיפול תרופתי. כמו כן, בחוות הדעת צוין, בין היתר, כי המשיב "מאד מיוחד להתקרב לביתו של הפוגע מתוך חשש שיותקף שוב [...] זה תמיד מזכיר לו את מה שעבר, פחד שזה יחזור על עצמו [...] עד היום מחשבות חודרניות וסיוטים סביב האירוע שעבר [...] ספר שהוא מיוחד שיפגוש אותו אדם שאנס אותו" (עמ' 5). בדומה, בדו"ח מרכז עלם נכתב כי בצד שיפור מסוים במצבו של הקטין "הוא גם עסוק בפוגע ובתאריך יציאתו מהכלא, דבר אשר מעורר אצלו הרבה רגשות קשים הצף [כך במקור – ע' פ'] מביניהם הינו הפחד והחרדה" (עמ' 2). בהינתן המכלול האמור, לא ראיתי פגם בהסתמכותו של בית המשפט המחוזי על החומר שהונח לפניו, אף מבלי שמינה מומחה מטעמו, לצורך הקביעה כי שיבת העורר לבית הוריו בכפר מגוריו של המשיב, תגרום למשיב נזק נפשי של ממש.

8. בהמשך לאמור, אף לא שוכנעתי כי תוצאת האיזון בין ההגנה על המשיב מפני פגיעה נפשית נוספת לבין ההגנה על זכויות העורר מגלה עילה להתערבות בהחלטת בית המשפט המחוזי. המשיב הוא קטין צעיר שטרם מלאו לו 14 שנים. המשיב שרוי במצב נפשי מורכב ומתקשה להחזיר את חייו למסלולם. ניכר כי היתקלותו התדירה בעורר, לו ישוב להתגורר בשכנות לו, עלולה להביא לפגיעה נפשית נוספת, להסיג את מאמצי השיקום לאחור, ולגרום להידרדרות במצבו הנפשי. מנגד, לעורר מלאו בינתיים 20 שנים, הוא בגיר, ולא נטען כי הוא אינו מסוגל לפרנס את עצמו, להתנהל באופן עצמאי, ולהתגורר מחוץ לבית הוריו. אכן, מניח אני כי מגורים בבית הוריו יתרמו להליך שיקומו של העורר ויקלו את המעבר מן הכלא אל הקהילה. אף על פי כן, לא שוכנעתי כי נפל פגם בהחלטת בית המשפט המחוזי כי עצמת הפגיעה הצפויה במשיב חמורה יותר

ומכריעה את הכף. אף לא שוכנעתי כי ישנם אמצעים אחרים, פוגעניים פחות כלפי המשיב, שבכוחם למנוע את הפגיעה הנפשית הנוספת במשיב עקב מעבר העורר לבית הוריו בכפר.

סוף דבר, הערר נדחה.

ניתנה היום, ו' בחשוון התש"ף (4.11.2019).

ש ו פ ט